

Kejsar Menelik och italienarna

“Studiet av historien är det bästa läkemedlet för ett sjukt sinne!” Livy

Beide Mariam Ejigu Retta

Kejsare Menelik II

Etiopien har en rik historia som sträcker sig över mer än fem årtusenden och befäster därmed sin status som en av världens ansedda nationer. Som framhållet av Mani i hans litterära verk, intog Etiopien en framträdande position bland de fyra stora makterna under 600-talet. Under denna omfattande tidsperiod har våra förfäder lämnat oss en ovärderlig arv. Bland denna värdefulla arv framträder Axums stelar, de magnifika Lalibela-klipphuggna kyrkorna och de storslagna slotten i Gondar tydligt som bestående symboler för vår kulturella arv. Genom åren har Etiopien stött på talrika interna konflikter och skickligt avvärjt externa invasioner, även om det ofta har skett till priset av att förlora betydande historiska landmärken och otaliga liv. Trots dessa formidabla utmaningar markerade 1700- och 1800-talet en avgörande era i vår nations historia, kännetecknad av uppkomsten av regionala härskare kallade "prinsarnas era" eller "zemene mesafent." Denna period sammanföll med Europas strävan efter afrikansk dominans, känd som kapplöpningen om Afrika, när de begav sig ut på expeditioner till vårt kontinent.

Under den eran uppvisade Kassa Hailu, som senare skulle bestiga tronen, en orubblig beslutsamhet att återförening nationen som hade bevittnat en nedgång i hennes auktoritet på grund av vissa prinsars inkompetens. Kejsar Theodoros förde fälttåg mot dessa regionala ledare, besegrade dem alla och öppnade därigenom vägen för Etiopiens återförening. Anmärkningsvärt nog valde kejsaren, som aldrig smakade nederlag i något av sina militära företag, att ta sitt eget liv inom murarna av fästningen i Meqdela istället för att överlämna sig till den invaderande brittiska armén, som hade kommit till Etiopien med avsikt att befria fångar och repatriera dem till sina respektive länder. Kejsaren bar övertygelsen att bli tillfångatagen och fördd till Storbritannien skulle föra skam över hans

hemland, och således tillgrep han sitt handeldvapen för att avsluta sitt eget liv, avgående med en känsla av värdighet.

Kejsare Theodoros II

Även om kejsar Theodoros inte fick uppleva frukterna av sitt arbete, fortsatte hans efterträdare framgångsrikt arbetet med återförening. Kejsar Yohannes IV, som följde i kejsar Theodoros fotspår, regerade under en tid då Menelik styrde Shewa-provinsen och Tekele Haimanot styrde över Gojam. Båda provinsialkungarna erkände kejsar Yohannes som den främste monarken. Trots det visar historiska källor att dessa monarker direkt engagerade sig med främmande regeringar.

Under kapplöpningen om Afrika etablerade Italien en fotfäste längs Bahere Negash-kusten vid Röda havet, som de senare namngav Eritrea. Emellertid upplevde Italien kejsar Yohannes som ett hinder för deras expansionsambitioner och trodde att det skulle tjäna deras intressen bättre att odla en fördelaktig relation med kung Menelik och kung Tekle Haimanot. Det primära syftet med denna relation var att säkra stödet från dessa två kejsare när Italien lanserade sin offensiv mot kejsar Yohannes. Medan detta tjänar som den primära motivationen, besökte Petro Antoneli kung Menelik den 21 maj 1883. Under detta besök diskuterade de frågor relaterade till beskattningen av importerade varor genom hamnen Asab och närvaron av italienska invånare i Shewa. De nådde också olika överenskommelser. Dessutom undertecknade kungen ytterligare dokument som gav honom möjlighet att skaffa vapen, som han avsåg använda i kampanjer mot kejsar Yohannes. Italienarna höll fast vid sin tro att kung Menelik så småningom skulle genomföra ett angrepp mot kejsar Yohannes, och de gav honom följaktligen mer vapen och utökad ekonomiskt stöd för att stärka hans armé. Kort efter att kejsar Yohannes förmedlade sin djupa besvikelse över den brittiska regeringen, särskilt med tanke på deras misslyckande med att uppfylla sina löften och deras beslut att ge hamnen Mitsiwa till italienarna i stället för att återlämna den till Etiopien. Kung Menelik kallade genast Antoneli för att klargöra saken. Emellertid fann kungen förklaringen otillfredsställande, och från den stunden bar han djupa misstankar mot både Antoneli och den italienska regeringen.

I april 1889, under besöket av kung Menelik och Etege Tayitu i Wuchale, förmedlades de sorgliga nyheterna om kejsar Yohannes bortgång i slaget vid Metema. Som det hände kunde inte Antoneli, som hade anförtrotts uppgiften att leverera ytterligare vapen till kung Menelik i Entoto, uthärda

förseningen tills kungens återkomst och begav sig därför till Wuchale för att träffa honom där. Hans otålighet härstammade från det akuta behovet av att kungen skulle underteckna ett noggrant förberett dokument från den italienska regeringen. Detta dokument, bestående av 20 klausuler, undertecknades av kung Menelik och Antoneli undertecknade på kung Umbertos vägnar. Detta dokument döptes till "Wuchale-fördraget", uppkallat efter platsen för dess ratificering. Emellertid angav den 17:e klausulen i den amhariska versionen, "Kungen av Etiopien kan vid affärer med europeiska regeringar söka hjälp från den italienska regeringen", medan den italienska versionen stipulerade, "Kungen av Etiopien måste, när han genomför affärer med europeiska regeringar, ta hjälp av den italienska regeringen." Denna specifika klausul skulle slutligen fungera som den primära katalysatorn för Adwakriget som bröt ut några år senare.

Kung Menelik sände Ras Mekonen Welde Michael till Italien med det ädla syftet att närvara vid ratificeringen av Wuchale-avtalet. Vid hans högt ansedda ankomst till Venicia-palatset, före den formella ratificeringen, presenterades ytterligare ett dokument för hans underskrift, vilket stipulerade att "den italienska territoriella dominansen i Eritrea skulle omfatta de områden där den italienska militären befann sig den 1 oktober 1889." Bara några dagar innan det, vågade sig de italienska väpnade styrkorna in i provinsen Tigrai och tog därmed kontroll över dessa territorier på grund av Ras Mengeshas styrkors långvariga engagemang i ihärdigt krigföring, vilket gjorde dem oförmögna att försvara sig adekvat. Omedelbart efter ratificeringen av avtalet, framhävde olika tidningar artiklar med rubriken "Etiopien är nu en koloni av Italien." Den 11 oktober 1889 meddelade den italienska premiärministern, herr Crispien, denna betydande utveckling till Förenta staterna och en konsortium av tolv europeiska nationer.

Efter kejsar Yohannes IV:s bortgång dröjde det inte länge innan kung Menelik utropade sig själv till kejsare av Etiopien. Alla regionala dignitärer, inklusive kung Tekle Haimanot, gav snabbt sitt samtycke till hans utrop. Dessutom sände han brev till regeringarna i Italien, Storbritannien, Tyskland och Frankrike och förklarade formellt sin tronbestigning till Etiopiens kejsarliga tron. I november 1889 genomgick Menelik kröningsceremonin, övervakad av ärkebiskop Matthews vid den heliga Entoto Saint Mary Church, och han konsekrerades officiellt till Etiopiens kejsare.

Endast en månad efter sin kröning begav han sig på en resa till Tigrai med syftet att underkuva Ras Mengesha och Ras Alula. Vid sin ankomst informerades han om den italienska militärens ockupation av städer utanför räckvidden för Wuchale-fördraget. Till hans förvåning hade de italienska styrkorna, under befäl av general Orero, intagit Adwa och Axum den 29 januari 1890. Den 23 februari reste kejsar Menelik till Mekelle och skickade en budbärare till general Orero för att begära en förklaring till ockupationen av dessa två städer. General Oreros svar hävdade att motivet var humanitärt, då de gick in i städerna för att ge näring åt den svältande befolkningen, snarare än för territoriell expansion, en typisk kolonial förevändning.

Medan kejsar Menelik fortfarande var i Tigrai återvände Ras Mekonen, som hade rest till Rom för att delta i ratificeringen av Wuchale-avtalet, till Etiopien lastad med vapen. Han mötte upp med kejsaren och förmedlade den oroande nyheten att han oavsiktligt hade undertecknat ett annat dokument,

som stipulerade att det italienska territoriet skulle omfatta de områden där den italienska militären var stationerad senast den 1 oktober. Dessutom fick kejsar Menelik rapporter från lokala källor som avslöjade att italienarna hade brutit mot gränserna som fastställts i Wuchale-fördraget bara dagar före den angivna datumen och hade ockuperat dessa territorier. Även om Menelik förstod att den italienska regeringen hade lurat Ras Mekonen, utfärdade han en dekret för att de italienska styrkorna skulle lämna de ockuperade städerna. Följaktligen drog sig italienarna tillbaka från Mekele och Axum men höll sin mark på de platser de hade ockuperat den 1 oktober. Kejsar Menelik återvände sedan till sin huvudstad och återupptog förhandlingarna om gränsmål. Under denna period svarade nationerna Storbritannien och Tyskland, till vilka kejsar Menelik hade skickat ett brev där han proklamerade sin tronbestigning till Etiopiens kejsarliga tron, med påståendet att enligt Wuchale-fördraget skulle deras officiella interaktioner genomföras genom den italienska regeringen. Detta svar väckte ytterligare ilska hos kejsaren. Kejsar Menelik kallade Salimbini, som hade ersatt Antonelli, för att förklara klausul 17 i fördraget. Det observerades att det fanns skillnader mellan den amhariska och italienska versionen av dokumentet. På ett enkelt och rakt fram sätt förmedlade kejsar Menelik till Salimbini att detta land var otvetydigt hans och tillhörde ingen annan makt; det kunde inte tas ifrån honom. I september 1890 skickade han ett brev till den italienska regeringen och begärde en revidering av avtalet.

Den italienska regeringen uppfattade en ogynnsam vridning i överenskommelsen och skickade Antonelli tillbaka till Etiopien för dess lösning. Antonelli anlände till den etiopiska huvudstaden den 17 december 1890 och förmedlade till kejsaren att Italien inte kunde acceptera någon idé om att den 17:e klausulen var bristfällig. Som svar på Antonellis påstående om Italiens ära och stolthet ingrep kejsarinnan Tayitu och sa: "Vi har informerat de europeiska regeringarna om den amhariska tolkningen av klausulen du hänvisar till. Precis som du upprätthåller din stolthet och önsningar om kolonisation är vi också beslutsamma att bevara vår värdighet. Din önskan att kolonisera oss kommer att förbli obefogad." Antonelli föreslog sedan att de skulle behålla Wuchale-fördraget för de återstående tre åren av dess giltighetstid, men kejsar Menelik motsatte sig detta och sa att det behövde förbättringar och inte kunde stå sig i tre dagar, än mindre tre år.

Kejsarinna Tayitu och kejsare Menelik

Antonelli envisade att skjuta upp tvisterna och revidera klausulen när avtalet hade löpt ut. Det amhariska ordet "ይቅር" hade en dubbel betydelse och betydde både "lämna" och baserat på detta översatte herr Yosef uttalandet som "den 17:e klausulen ska bort och aldrig nämnas igen." När kejsaren Menelik hörde översättningen inflikade han: "Ja, jag har sagt det hela tiden och han ville att

den 17:e klausulen skulle lämnas bort och insisterade på att fortsätta så. Kejsaren och Antonelli var nöjda med denna översättning, och den muntliga överenskommelsen transkriberades på amhariska med uttalandet "Den 17:e klausulen har tagits bort." Två exemplar producerades, ett gavs till Antonelli och det andra behölls i palatsets arkiv. Nästa dag lät Antonelli översätta den amhariska versionen till italienska och upptäckte det sanna innebörden av uttalandet. Han var förbluffad och rasande över översättningen och besökte palatset för att fråga varför den 17:e klausulen hade tagits bort. Kejsaren svarade och förklarade att det skrevs i enlighet med deras diskussion och Antonellis önskan. När argumentet eskalerade föreslog Antonelli att man skulle hänvisa till den franska versionen av avtalet. Men kejsarinnan Tayitu påpekade: "Vi kan bara amhariska, inte ert franska. Du förstår vårt språk, och du kan undersöka den amhariska versionen." I ett raseri rev Antonelli sönder det nya avtalet och förklarade att den italienska regeringen skulle verkställa det med militärt våld

Kejsarinnan Tayitu, med ett listigt leende, skämtade: "Åh, skynda dig och se till att det sker nästa vecka. Vi fruktar ingen. Gå vidare och genomför din skryt. Vi kommer att avvärja angriparen. Underskatta inte att det finns ingen som är rädd att gå barfota på grusvägen och hjältemodigt spetsa sitt bröst för att försvara sitt land med sina liv. Bär iväg innan det är för sent och uppfyll din stolthet i din egen takt. Vi väntar på dig där. Jag är en kvinna och avskyr krig, men jag skulle hellre möta min skapare än acceptera ett så absurt fördrag."

Kejsar Menelik informerade i det fjärde året av ratificeringen av Wuchali-avtalet, de europeiska regeringarna i ett brev daterat februari 1893, att han upphävde Wuchali-fördraget. I december 1893, efter att Crispy återigen hade utsetts till premiärminister, utsåg han Antonelli till utrikesminister och General Bariteieri till guvernör över Eritrea. Mot slutet av 1894 ledde General Bariteieri sin armé djupt in i Tigrai och ockuperade städer. Under sommaren 1895, när Bariteieri åkte till Rom på semester, blev han inbjuden till parlamentet för att ge en uppdatering. Innan han höll sitt tal gav medlemmarna honom en stående ovation med applåder. Kung Umberto kallade honom den segerrika General Bariteieri. Han beundrade och lovordade honom för de framsteg han hade gjort och visat den civiliserade överlägsenheten över de tillbakadragna människorna. Under sitt tal nämnde General Bariteieri att det skulle bli krig i oktober. Vår förstärkta armé på 10 000 man kommer lätt att krossa den odisciplinerade 20-30 tusen man starka etiopiska armén och stolt uttryckte han att han skulle föra den etiopiska kejsaren i en bur till Rom. Efter att ha hört generalens tal godkände parlamentet, som var försjunket i dagdrömmier om kolonier och expansion, en budget för att rekrytera ytterligare 1000 soldater för att uppfylla hans ambition. Den 26 september 1895 återvände General Bariteieri till Mitsewa.

Kejsar Menelik, efter att ha underrättat de europeiska regeringarna om upphävandet av Wuchali-fördraget, utfärdade en uppmaning till folket i Tegrαι att resa sig och avvisa de utländska inkräktarna. General Bariteieri, vid rodret för en imponerande armé på 25 000 man, trängde djupt in i Tegrαι och avancerade snabbt och erövrade Mekele, Adigerat och Adewa senast den 9 oktober 1895. Därefter säkrade de italienska styrkorna Ambalageberget och inledde befästningsinsatser, med Major Tozili anförtrödd med befälet över de stationerade trupperna. Ras Mengeshas besegrade armé retirerade från Tegrαι till Wello där de stannade med Ras Michael tills den etiopiska armén anlände.

Den förståndige kejsaren Menelik var medveten om den föreståndende konflikten med Italien efter upphåndvet av Wuchale-fördraget; förberedde noga sin armé och skaffade vapen från Ryssland och Frankrike via Djibouti. År 1895 importerade kejsar Menelik framgångsrikt mellan 70 000 och 100 000 moderna vapen tillsammans med över 5 miljoner kulor.

Förklaring om nationell mobilisering

Den 17 september 1895 sammankallade Hans Kejsarliga Majeståt kejsar Menelik alla dignitärer och guvernörer att sammanträda på Entoto för överläggningar angående den italienska intrånget. Under förhandlingarna bekräftade han att våra nations resurser ska mobiliseras för att avvärja de europeiska aggressorerna. Det förkunnades att alla regionala ledare måste samla sina styrkor och marschera fram till konflikten teater. Således, på den tidigare nämnda datumen, förkunnades den omedelbart föreståndende konflikten början genom de kraftfulla slagen från det storslagna etiopiska krigstrumman, som ekade från soluppgång till skymning inom palatsets murar

Förkunnelse

"Hittills har jag, genom den Allsmåktiges välvilja, som har gett mig möjligheten att blomstra genom att besegra motståndare och utvidga vårt rikets territoriella dominans, funnit mig suverån genom gudomligt förseende. Därför, om jag möter mitt öde, ska jag inte beklaga mig, för dödlighet är ödet för all mänsklighet. Avgörande har jag aldrig blivit övergiven av den Allsmåktige, och jag håller fast vid tron att Hans stöd ska bestå framgent."

"För närvarande har en fiende, med avsikt att härja vårt hemland och förändra vår tro, brutit våra heliga gränser som Providence har förlånat oss; trots att vi har lidit betydande förluster i boskap och böndernas plåga, har jag bibehållit lugn och tålmod. Ändå fortsatte fienden att gräva djupare ner i marken som en mullvad."

"Nu, med hjälp av gudomligt förseende, ska jag inte ge vika för vår nation. Mina landsmän, jag har aldrig avsiktligt orsakat er skada, och ni har inte orsakat mig skada. Samla er till min sak, ni som är utrustade med iver och beslutsamhet; och för er som saknar en sådan glöd, ber jag er, för era makars och er tro skull, att stödja mig genom era böner. Men om ni försöker undandra er era plikter i den nationella kampen mot vår motståndare, ska jag bli förbittrad och inte visa nåd; vedergällningen ska bli snabb. Jag svär i Jungfru Marias namn - det finns ingen annan medlare."

Enligt förkunnelsen marscherade mellan 75 och 120 tusen trupper till krigsfronten åtföljda av sina ledare. Kejsar Menelik, kejsarinnan Tayitu och andra ledare med sina soldater reste till Wereilu och anlände den 28 oktober 1895 efter 18 dagar. Förutom soldaterna anslöt sig tusentals bönder, kvinnor och barn till den marscherande armén.

Ambalege (Det första händelseförloppet den 7 december 1895)

Spetsen av de etiopiska styrkorna, ledd av de framstående militära befåhavarna Ras Mekonnen, Ras Mengesha Seyoum och Ras Welle Bitul, var de första att nå krigets teater. Dessa tre högt ansedda generaler, vid rodret för sina respektive arméer, avancerade in i Tigrai-regionen och närmade sig

fästningen vid Ambalege, där de italienska styrkorna hade etablerat sina befästningar. Emellertid, efter en noggrann bedömning av den italienska arméns befästningar på toppen av Mount Ambalege, drog dessa erfarna generaler slutsatsen att terrängen gynnade italienarna, vilket gjorde deras utplåning till en formidabel uppgift. Följaktligen avstod de från tanken att inleda en attack och fortsatte istället mot Adigrat och Mekele, där andra delar av de italienska trupperna var stationerade. Emellertid ledde en twist av ödet till en oväntad konfrontation när en avdelning på 1200 etiopiska trupper under befäl av Fitawerari Gebeyehu färdades genom samma område. De stötte på en italiensk spaningspatrull och inledde genast fientligheter, vilket fick de italienska styrkorna att dra sig tillbaka till sina befästningar. Etiopierna förföljde obevekligt de retirerande italienarna, och striden eskalerade snabbt. Trots order från generalerna till Fitawerari Gebeyehu att upphöra med fientligheterna och omgruppera, föll deras befallningar på döva öron.

Fitawerrai Gebeyehus styrkor besteg berget, och den hårda konflikten fortsatte. Situationen eskalerade utom kontroll, vilket lämnade generalerna utan annat alternativ än att delta i striden. Även om italienarna hade en fördelaktig position, åsamkade de betydande förluster åt den etiopiska armén, men de orubbliga vågorna av etiopiska trupper som besteg berget utgjorde en allvarlig oro för Tozili, den italienska arméns befälhavare. Tozili skickade omedelbart en vädjan till Armondi om förstärkningar. Armondi förmedlade i sin tur begäran till General Bariteieri och sökte godkännande för att skicka ytterligare trupper. Bariteieri, å andra sidan, instruerade Armondi att inte skicka några förstärkningar utan att istället beordra Tozili att gradvis dra sig tillbaka och överge sin fästning. Dock nådde detta avgörande meddelande aldrig Tozili. Han förblev optimistisk och trodde att förstärkningar var på väg och fortsatte att engagera sig i striden med full kraft. Efter sex timmar av våldsamt stridande hade cirka 2 000 italienska soldater, inklusive deras befälhavare Tozili, fallit; den etiopiska flaggan vajade triumferande högst upp på Mount Ambalege klockan 16:30. De överlevande italienska soldaterna, som flydde i desperation, förföljdes obevekligt av de etiopiska styrkorna och mötte sitt öde. De som lyckades fly den intensiva striden och den oförsonliga jakten återgrupperade slutligen med Armondis trupp. De etiopiska trupperna fortsatte att förfölja dem som lyckades fly stormen, trakasserade dem tills de nådde den italienska lägret i Mekele följande morgon. Där anslöt de sig till sina italienska medsoldater. Tyvärr krävde den oväntade striden, även om den vanns av etiopierna, ett högt pris, med uppskattningsvis 3000 etiopiska liv förlorade den dagen.

Fitawerari Gebeyehus tappra och hjältelika gärningar under Ambalege-kriget gav honom långvarig erkännande. Efter segern hyllade och hedrade trupperna honom genom att ge honom titeln "Gobez Ayehu", vilket översätts till "Jag bevittnade en modig man" på engelska. Å andra sidan uttryckte Ras Mekonnen och Ras Mengesha sin bedrövelse och höll Fitawerari Gebeyehu ansvarig för att ha startat en oplanerad konflikt som resulterade i förlusten av talrika etiopiska liv. Även om kejsar Menelik fann tröst i segern, beordrade han att Fitawerari Gebeyehu skulle kedjas i tre veckor som en bestraffning för sitt olydnad. Trots det fortsatte kejsar Menelik, liksom andra, att hänvisa till honom som "Gobez Ayehu" och gav honom ett välvilligt leende.

Kejsar Menelik utfärdade en förordning för hedersbegravningen av alla som omkommit i konflikten, inklusive de fallna italienarna. När kejsar Menelik instruerade att Tozilis kvarlevor skulle samlas in från slagfältet och begravas med militära hedersbetygelser, framkom en klagan från Baheta Hagos bröder.

De berättade att när deras avlidne bror hade lett ett uppror år 1894 och sedan mött sitt öde vid italienarnas händer. Det var Tozili som hade beordrat deras brors kropp att lämnas utsatt för de härjande hyenorna. Mot denna bakgrund vädjade de till kejsaren att administrera ett liknande öde åt Tozili. Trots detta utvisade kejsar Menelik, genom att visa sin ädla storsinnet, kommentaren "Eftersom italienarna är kända för sin grymhet och barbari, vill vi då efterlikna deras beteende?" och utfärdade att Tozili skulle få en ordentlig begravning.

Slaget vid Mekele (Det andra kriget, 6 - 21 januari 1896)

Slaget vid Mekele, som ägde rum mellan den 6:e och 12:e januari 1896, markerade ett betydande kapitel i historien. Det andra slaget, vanligtvis benämnt som Belägringen av Mekele, utspelade sig inom denna etiopiska stad. Även om de italienska styrkorna stationerade i Mekele hade etablerat formidabla försvar, insåg de nödvändigheten av att förstärka sitt läger för att motstå det uthålliga förföljandet från den etiopiska armén som jagade den italienska armén som mirakulöst överlevde massakern vid Ambalage. För att stärka sin position vidtog de den noggranna åtgärden att placera vassa trähinder cirka 30 meter utanför sina befästningar och flätade in dem med taggtråd. Dessutom spridde de krossade glasflaskor, otvivelaktigt en ovanlig åtgärd, men en strategisk sådan. Det primära målet med dessa försvarsmekanismer var att försvåra den etiopiska arméns framryckning, som ofta var barfota. Genom att sakta ned deras närmande till befästningarna, syftade de italienska försvararna till att vinna värdefull tid för att kunna avfira precisionsvapen mot sina närmande fiender och därmed förhindra att de närmade sig snabbt.

De etiopiska styrkorna, som smakat på en inledande triumf vid Ambalage, avancerade in i Tigris hjärta. Samtidigt befäste italienarna sina positioner medan de väntade på den etiopiska arméns ankomst. Under tiden anslöt sig kung Tekle Haimanot, tillsammans med sitt följe om 5000 soldater, till kejsar Meneliks styrkor den 24:e december, vilket presenterade en knivig situation för italienarna. Denna dilemma härrörde från de vänskapliga relationer italienarna tidigare hade odlat med kung Tekle Haimanot, vilket kännetecknades av utbytet av talrika gåvor. Underrättelser som samlats in från deras källor antydde att kung Tekle Haimanot bar agg mot kejsar Menelik och tigraierna, vilket möjligen kunde leda honom att inta en neutral ställning eller till och med resa sig emot kejsaren. Okänt för italienarna fungerade deras informanter som dubbelagenter och spridde medvetet felaktig underrättelse. För att förvärja deras bekymmer hade italienarna smidit en allians med Ausas ledare för att genomföra ett angrepp på den etiopiska armén från ett alternativt håll. Men detta planer blev omintetgjord när deras styrkor befann sig omringade av Ras Welde Giorgis, Ras Tessema Nadew och Azaje Welde Tsadek innan de kunde genomföra manövern. Ausas kämpare, dåligt förberedda att möta dessa erfarna generaler, flydde och sökte skydd i avlägsna områden. Trots sin inledande besvikelse över att inte ha fått den förväntade hjälpen, förblev italienarna övertygade om att den infödda befolkningen, som de ansåg vara bakåtsträvande, inte kunde besegra en välbeväpnad europeisk styrka utrustad med moderna vapen.

Kung Tekle Haimanot

Konflikten i Mekele inleddes den 27 december 1895. När de etiopiska markstyrkorna, åtföljda av kavalleri, gradvis avancerade mot befästningen och förhandlade sig fram genom de imponerande träbarriärerna och taggtråden, släppte de italienska trupperna loss en storm av artillerield från betydande avstånd. Trots befästningens tilsynelatande oövervinnerliga natur, pressade etiopierna tappert framåt och uthärdade anfallet med mod. Tyvärr föll de som löv i vinden, vikta för det obevekliga skottregnet. Som en följd av detta ansåg de det nödvändigt att upphöra med fientligheterna.

Trupperna under befäl av Ras Mekonnen, Rase Mengesha och Ras Welle, som lägrade sig i närheten av Mekele, förmedlade ett budskap till italienarna där de föreslog att överge befästningen mot en säker passage. Den 5 januari år 1896 författade Ras Mekonnen ett brev till Galiano, den individ som övervakade den italienska armén vid Enda Iyesus. I sitt brev uttalade Ras Mekonnen: "Jag kom inte hit för att föra krig mot denna lilla befästning. Våra styrkor är mäktiga och vi fruktar inte ert vapen. Kom ihåg Ambalege och avslutet på Tozili. Det ligger i ert bästa intresse att överlämna befästningen och bege er till Mesewa i fred." Dock valde italienarna, istället för att acceptera förslaget, att sätta sitt förtroende till befästningen och vapnen och beslutade att förbli ingrävda.

Ras Mekonnen

På morgonen den 6 januari 1896 samlade kejsar Menelik vid rodret för sin mäktiga armé, förenad med de tre framstående Raserna. Nästa dag, den 7 januari, markerade den etiopiska juldagen, medan italienarna lägrade sig vid Enda Iyesus och inledde en bombardering mot de etiopiska trupperna i rörelse. Trots kejsarens insikt om fästningens styrka avstod han från vedergällningseld. Trots detta, inför eskalerande fientligheter, gav kejsaren Lique Mekuas Abate och Bejirond Balcha order om att anfälla fästningen. Under hela dagen attackerade dessa ledare och deras styrkor ihärdigt befästningen utan framgång. Som följd av detta befäste de sina positioner under natten och, när gryningen bröt den 8 januari, inledde de en attack mot den italienska fästningen och överraskade italienarna. Särskilt anmärkningsvärt var Lique Mekuas Abates precision när han avfyra kanonen; inte bara träffade han fönstret på kyrkan där de italienska trupperna var förlagda, utan han lyckades även förstöra en av deras kanoner. Trots de 60 000 truppernas oavbrutna ansträngningar ledda av Ras Mekonnen mellan den 8 och 11 januari förblev fästningen ointaglig. Under dessa fientligheter mötte cirka 500 etiopier sitt öde, medan endast 6 italienare förlorade sina liv, och 9 skadades.

Kejsarinnan Tayitu, vid betraktandet av de betydande förluster som trupperna led under anfallet mot befästningen, förhörde sig noggrant om vattenbrunnen och dess omgivning. Efter att ha upptäckt möjligheten att inta den, vidarebefordrade hon snabbt denna information till kejsar Menelik. Kejsaren gav henne i sin tur befogenhet att gå vidare, vilket ledde henne att beordra sina trupper att erövra vattenbrunnen. Under skydd av mörkret säkrade 900 trupper smidigt och enkelt kontrollen över den livsviktiga vattenkällan. Italienarna, som vaknade till förlusten av vattenbrunnen följande morgon, försökte återta den men mötte misslyckande när etiopierna tappert motstod. Kejsarinnan Tayitu, som visade upp sin strategiska skicklighet, såg till att trupperna försett med måltider och drycker varje natt. De övermodiga italienska styrkorna, tidigare säkra i sin befästning, befann sig nu i en kamp mot motgångar. Följaktligen infördes vattenransoneringar från och med den punkten framåt. Galiano, befästningens övervakare, skickade brådskande iväg ett brev till Barteri om hjälp, men inget svar kom. Barteris uteblivna svar härstammade från hans brist på benägenhet och energi att överge sin fästning i Adigrat och konfrontera kejsar Menelik. Istället delegerade han Pietro Filter att förhandla och underlätta överlämnandet av Mekeles befästning till kejsar Menelik.

Pietro Filter presenterade sig för kejsar Menelik och förklarade sitt besök. Efter en rigorös debatt, den 17 januari, förklarade kejsaren att om den italienska regeringen samtyckte till att återkalla fördraget i Wichale skulle de belägrade italienska trupperna få lov att avgå. Den 19 januari förmedlade Barteri ett meddelande till kejsaren genom Pietro Filter, där det angavs att fördraget i Wichale och gränstvisten skulle omprövas, och Galiano skulle medge befästningen och dra sig tillbaka. Kejsar Menelik meddelade budbäraren att "vi är inte vildar utan följer den kristna tron, som befäller oss att älska våra fiender." Han sa sedan att kristna, med italienarna som referens, inte borde dödas utan tillåtas att lämna. Emellertid informerade kejsaren Pietro om att om han fortfarande ville strida kunde han vänta med dem. Nästa dag, den 20 januari, efter att italienarna överlämnat sin befästning, fick de tillstånd att hämta vatten från brunnen. Under tiden hissade Bejerond Balcha den etiopiska flaggan på befästningen. Den 21 januari placerade sig den etiopiska armén på höger och vänster sida, medan de italienska soldaterna passerade genom centrum, bugade sig för kejsaren och avtågade till Adigrat. Dock hölls 10 italienska soldater kvar i förvar i avvaktan på ankomsten av en förhandlare från det italienska lägret.

Dejzmach Balcha Abba Nefso

När den italienska armén entrade Adigrat befann sig major Salsa på gränsen till att avresa till Mekele för att delta i diskussioner angående det initiala avtalet. Dock upptäckte Bariteier närvaron av italienska soldater som hölls som gisslan och ingrep, vilket förhindrade hans avresa. Kejsar Menelik, som tålmodigt väntat i tio dagar på den italienska förhandlaren ankomst, blev misstänksam över att italienarna medvetet försenat tillåtandet av ytterligare förstärkningar, vilket åsamkade honom betydande irritation. De nervösa italienska soldaterna, osäkra om sin öde på grund av förhandlaren dröjsmål, eskorterades till Ras Makonnen. I enlighet med det initiala avtalet förklarade Ras Makonnen för dem att, då major Salsa ännu inte hade anlänt, hade det beslutats att de skulle avrättas. Emellertid, styrkt av principen att individer inte bör straffas för andras fel, gav kejsar Menelik dem tillstånd att återvända till sina folk. Ras Makonnen instruerade dem att förmedla till general Bartieri att om major Salsa inte kunde skickas, så kunde herr Filter vara ett alternativ. I frånvaro av båda skulle de informera honom om att kristet blod skulle spillas och sedan avskeda dem.

Den 11 februari, efter en betydande förlust, framförde Major Salsa en osannolik begäran. Detta innebar förnyelsen av Wuchale-avtalet och återlämnandet av alla områden som erövrats av etiopierna. Kejsar Menelik, överraskad av ett sådant förslag, gav snabbt Major Salsa order om att omedelbart återvända. Bariterieri, som intog en arrogant hållning, utfärdade ett skarpt ultimatum och förklarade att förhandlingarna avslutades och att man avsåg vidta alla nödvändiga åtgärder. Ett par dagar senare, deserterade Ras Sebhat Aregawi och Dejzjemach Hagos Teferi, som tidigare hade

allierat sig med italienarna efter dispyter med Ras Mengesha, med sina 500 soldater och svor trohet till kejsar Menelik. Med en intim kunskap om italienarnas förflyttningar och läger, utplånade dessa två ledare den italienska armén på vägen från Antecho till Adigrat och kapade telegraflinjerna under processen. Därefter bytte även Ras Welde Michael, guvernör i Hamasen, sida och ställde sig på den etiopiska arméns sida. Den 23 februari 1886 hade den etiopiska armén avancerat och lägrade runt Adwa. Kejsar Menelik, med medvetande om de italienska befästningarnas styrka, valde ett strategiskt tillvägagångssätt och valde att inte genomföra ett omedelbart anfall. Istället avvaktade han att italienarna skulle dyka upp och ge sig in i strid.

Slaget vid Adwa (Den tredje kriget, 1 mars 1896)

De etiopiska styrkorna som var förlagda runt Adwa hade befäst sina positioner mellan den 23 februari och 28 februari i förberedelse för en betydande konflikt. Samtidigt inleddes en etiopisk propagandakampanj för att uppmuntra italienarna att lämna sitt läger. Detta innefattade ett strategiskt tillvägagångssätt där den etiopiska armén, under sin sökning efter förnödenheter i byar, medvetet gav falsk information till italienska informatörer som i hemlighet arbetade för kejsar Menelik.

Ett stort antal soldater uttryckte oro över den långvariga krigsföringen och sin ängslan över italienarnas artilleri. Följaktligen deserterade vissa soldater och återvände till sina byar. Dessutom ledde en dispyt mellan kungen av Gojam och kejsar Menelik till att den förra beslutade sig för att återvända till Gojam med sin armé. Ras Mekonnen förberedde också enligt uppgift en revolt, medan en betydande del av armén hade avrest till Axum Tsion på pilgrimsfärd.

Den 28 februari samlade general Baritieri ett möte med sina kollegor generalerna Albertoni, Arimondi, Dabormeda och Ellena. Baritieri, informerade sina kollegor om deras begränsade ranson som endast räckte i fyra dagar, föreslog antingen att retirera till Asmara eller att genomföra en attack mot den etiopiska armén. De övriga fyra generalerna motsatte sig enhälligt en reträtt till Asmara och uttryckte en gemensam önskan att agera mot den etiopiska armén och hämnas sina tidigare förnedringar vid Ambalege och Mekele. Följaktligen beslöt de att attackera den etiopiska armén följande dag, den 29 februari.

Den etiopiska arméns strategiska positioner i Adwa var följande: Kejsar Menelik, åtföljd av sina kejsarliga livvakter, lägrade sig på kullarna vid Abba Gerima, med kejsarinnan Tayitu och hennes 5000 man starka armé och kanoner i närheten. Kejsarinnan Tayitu stöddes av en grupp kvinnor, inklusive Zeweditu Menelik, som tillhandahöll ammunition, vatten och hjälp till sårade soldater. Kung Tekle Haymanot och hans 12 000 soldater placerades på kejsar Meneliks högra flank, medan Ras Mengesha och Ras Alula, som kommenderade 13 000 soldater, lägrade vid Kidane Miheret. Armén under Ras Mekonne, Ras Michael och Ras Welle intog den centrala positionen.

29 februari 1896 – kvällen före konflikten.

21:00 – Vid klockan 21:00 på lördagskvällen ledde general Baritieri, under skydd av mörkret, sina fyra brigader bestående av 17 000 soldater (10 600 italienare och 7 000 infödda) i en attack mot den etiopiska armén vid Adwa. Planen innebar att de fyra brigaderna skulle avancera i fyra riktningar, och

varje nå sin tilldelade position före soluppgången. Emellertid gjorde den djupa mörkret, en föråldrad karta och eritreanska guider i kejsar Meneliks tjänst resan mödosam

02:30 – Den italienska armén, ledd av generalerna Baritieri och Giuseppe, nådde Eshasho-berget klockan 02:30. Enligt planen vände general Albertonis brigad åt vänster mot Kidane Meheret, medan general Dabormedas brigad svängde åt höger och gick mot kullen, med Armondis armé positionerad i mitten.

04:00 – General Albertoni, enligt instruktion, ledde sin brigad mot Kidane Miheret. Dock hävdade de eritreanska guiderna, anställda av kejsar Menelik, att de fortfarande var långt från sin destination och ledde dem ytterligare 4,5 miles. Efter att ha färdats 2,5 miles stötte de oväntat på Ras Alulas armé, vilket resulterade i det första eldöverfallet. Trots försök från andra brigader att lägga sig nära varandra, förde den föråldrade kartan och de vilseledda eritreanerna dem vilse

Under den tidiga morgonen, medan italienarna navigerade Adwas terräng, deltog kejsar Menelik, kejsarinnan Tayitu, kung Tekle Haymanot och andra Raser i morgongudstjänsten i Sankt Mikaelns kyrka i Adwa. Vissa historiker hävdar att kejsar Menelik var i det kungliga tältet, men en budbärare anlände till kyrkan och signalerade fiendens ankomst och början av fientligheterna. Ärkebiskopen framträdde och förklarade: "Mina barn, idag ska Guds dom råda. Gå och kämpa för er religion och kejsare. Må det gudomliga frikänna er från era synder." Efter välsignelsen fortsatte församlingen att hylla korset som överlämnats av biskopen.

05:30 – Shewa-kavalleriet informerade kejsar Menelik om fiendens närvaro vid Abba Gerima. Kejsaren, tillsammans med kejsarinnan Tayitu och kavalleriet, begav sig till Abba Gerima.

06:00 – Kejsarens spaningsenheter placerades ut i varje kompassriktning, noggrant övervakande fiendens aktivitet och vidarebefordrande relevant underrättelseinformation till Hans Majestät. Albertoni, åtföljd av sin kontingent om 4 500 soldater, nådde Kidane Miheret.

06:10 – En avdelning från Albertonis brigad ändrade sin kurs och fortsatte självständigt. Denna specifika enhet avancerade direkt mot lägret för armén under kung Tekle Haimanot, utrustad med mäktigt vapen. Stridigheterna inleddes omedelbart vid den tidpunkten.

06:15 – General Baritieri, förlagd på Eshasho-berget med reservarmén, skickade iväg en budbärare för att lokalisera Albertoni.

07:15 – Baritieri, informerad om avståndet mellan Albertoni och Armonidi, instruerade Dabormeda att assistera mittarmén från vänster. Dock vände Dabormeda åt höger och rörde sig mot Mariam

Sheweto, långt från de huvudsakliga styrkorna. (Kanske kunde budbäraren också ha arbetat för kejsaren?).

I det ögonblicket utnyttjade Ras Mekonnen och Ras Alula möjligheten att engagera den isolerade brigaden i öppen strid. När kejsarinnan Tayitu och Ras Mengesha observerade Albertonis skicklighet mot kung Tekle Haimanot, uppmanade de kejsaren att skicka den starkaste 25 000 man starka kejsarliga armén mot italienarna.

08:15 – Albertoni begärde brådsökande ytterligare soldater från Baritieri.

08:30 – Utöver de 25 000 man starka kejsarliga armén sändes 3 000 soldater under kejsarinnan Tayitu för att attackera Albertoni.

09:00 – Den ansedda kejsarliga armén, berömd för sitt mod och förmåga att ingjuta fruktan, inledde en attack mot Albertonis position och grep snabbt tag i honom inom enbart en halvtimme. De kvarvarande italienska styrkorna flydde genast för att ansluta sig till Arimondis brigad, belägen 2 miles bort.

09:15 – Den etiopiska armén rusade mot Arimondi och utkämpade strid på nära håll.

När Baritieri anlände till krigets skådeplats tillsammans med sina reservstyrkor kunde han endast se Arimondi engagerad i strid, och kunde inte urskilja närvaron av hans kamrater. Vid en överblick av scenen från avstånd kunde Baritieri se att Albertonis trupper var spridda över terrängen, medan ursprungsbefolkningen flydde i olika riktningar. Däremot förblev Dabormedas plats undanskymd för honom.

10:00 – Ras Mengesha och Ras Michael attackerade Arimondis position från ett annat håll, vilket resulterade i Arimondis och hans soldaters decimering. Överstelöjtnant Galianos armé till vänster skingrades också och eliminerades snabbt av den kejsarliga armén.

11:30 – Baritieri och hans soldater gick i strid med de etiopiska styrkorna. Oförmögna att stå emot etiopierna insåg Baritieri den omedelbart förestående förlusten och samlade de återstående soldaterna, flyende till Adigrat. Vissa soldater stannade inte förrän de nådde gränsen.

14:00 – Under de föregående fyra timmarna hade Dabormeda varit inblandad i strid med de etiopiska styrkorna vid Mariam Sheweto. Utan något ord mottaget från Baritieri och inga förstärkningar sända, intuitivt förstod han att en betydande händelse hade inträffat. Följaktligen beslöt han att inleda en strategisk reträtt mot den norra fronten.

15:00 – Kejsar Menelik, underrättad om krigets framsteg och fått veta att alla utom Dabormedas armé hade besegrats, beordrade Ras Michaels 20 000 man starka armé och 8 000 kavallerister att attackera Dabormedas styrkor och skona ingen.

När Dabormedas armé retirerade genom den smala dalen föll de offer för en snabb kavalleriattack. På mindre än en halvtimme utplånades Dabormeda och hans 4 500 soldater.

Etiopierna förföljde de återstående italienarna, orsakade skador och tillfångatog dem fram till nattfall. Kejsar Menelik, som återvände från Amba Gerima till Adwa före solnedgången, utfärdade en deklARATION som förbjöd dödandet av italienare men beordrade deras tillfångatagande.

En jublande atmosfär med krigsrop och segerlåtar fyllde luften, vilket väckte kejsarens fråga. Efter att ha fått veta att de fallna var kristna, beordrade han avbrott i firandet och ersatte det röda kungliga paraplyet med ett svart. Kraftig regn följde, och när kejsarinnan mottog namnen på de fallna hjältarna, rann tårarna nerför hennes kinder. Trots den etiopiska segern stod adeln och armén i sorgsen eftertanke, djupt sörjande förlusten av sina landsmän.

Under ledning av kejsar Menelik säkrade etiopierna en övertygande triumf i Adwakriget mot italienarna. Konflikten bevitnade förlusten av 13 300 italienska soldater, däribland generalerna Arimondi och Dabormeda, medan 700 togs till fånga, inklusive general Albertoni. Å andra sidan led de etiopiska styrkorna betydande förluster, med 20 000 som offrade sina liv och ytterligare 7 000 som skadades.

Efter att fiendevärigheterna hade upphört, ägnade kejsar Menelik sig åt att begrava de fallna och strävade flitigt efter att återställa en skenbar normalitet. Den 2 april 1896 sände han ett brev till Europas regeringar där han förtydligade Etiopiens långvariga status som en suverän och oberoende nation. I detta meddelande utvecklade han de initiala drivkrafterna bakom Adwakonflikten och förklarade hur Italien, genom att sätta in sin militära makt, sökte annektera våra territorier. Som följd av detta spilldes en betydande mängd kristet blod. Trots detta förblir vår välvilliga gud, som har skyddat vår nation sedan urminnes tider, fast besluten att vara på vår sida och redo att avvärja eventuella inkräktare.

Under denna samtidiga period sändes också ett annat brev till Muse Shifene, där kejsaren anmärkte: "...på grund av deras arrogans engagerade de sig i slaget vid Adwa och led nederlag. Jag avhåller mig från att skryta om vår seger, medveten om att andras okunnighet resulterade i det orättvisa spillet av kristet blod."

Efter segern anlände 15 000 italienska soldater under General Baldesera till Messewa. I sökandet efter fred begärde de upprepade gånger frisläppandet av fångar. Kejsar Menelik, medveten om deras bedrägliga avsikter, insisterade på en officiell återkallelse av fördraget i Wuchale innan frisläppandet kunde övervägas.

Med förberedelserna avslutade var krigsfångarna och de erövrade vapnen redo att transporteras till huvudstaden

Den segerrike kejsaren beträdde sin huvudstad.

Vid den triumferande återkomsten till sin huvudstad återvände kejsar Menelik med sin armé och krigsfångar den 12 juni 1896, exakt 8 månader efter hans segerrika avfärd. Befolkningen samlades för att utvidga en varm välkomst, uttrycka sin entusiasm genom krigiska sånger, applåder och glädjevrål, medan prästerskapet resonade med psalmer. Till minne av detta avfyrades kanoner, en gång avsedda för attacken mot Etiopien av Italien och beslagtagna vid Adwa, hundra skott.

Efter firandet fördelades krigsfångarna till olika adelsmän för vård tills en lösning kunde nås mellan Etiopien och Italien. Trots talrika vädjanden från den italienska regeringen, framförda genom budbärare, och till och med ett brev från påven Leo XIII den 11 juni 1896, som begärde frigivning av fångarna, förblev kejsar Menelik obeveklig. Hans svar till påven den 3 oktober 1896, uttryckte uppskattning för vädjandet men hänvisade till de etiopiska livens offer i försvar av deras nation som orsaken till hans beslut. Han försäkrade dock om rätt behandling för fångarna under deras fångenskap i Etiopien.

Efter att ha fått underrättelse om att en särskild soldat överväldigats av outtröttlig sorg vid läsningen av ett brev från sin mor, kallade kejsar Menelik den bedrövade soldaten för att låta brevet läsas upp inför honom. Innehållet i den maternella kommunikationen var gripande. Den sörjande modern uttryckte: "Om nyheten om min sons bortgång hade nått mig, skulle jag ha sörjt och övervunnit sorgen, som vilken mor som helst. Men jag har varit i outtröttliga tårar, okunnig om din tillvaro. Jag födde dig med näringsrik näring, men nu vet jag inte vilken föda som uppehåller dig. Min son, du förstår djupet av min kärlek. Jag förlitar mig på den Allsmäktige och förväntar mig ivrigt dagen då vi återförenas. Tills dess tillbringar jag mina dagar i oföränderlig hängivenhet vid Sankta Marias kyrka, där jag tänder ett ljus, knäböjer och bönfaller den gudomliga för din skull. Jag ber innerligt om din befrielse, och jag uppmanar dig att be var du än befinner dig. Min älskade son, uppför dig dygdigt och uthärda; jag känner till din längtan efter mig. Var trygg; mina tårar ska inte vara förgäves; vi ska återförenas." Den medkännande kejsar Menelik, rörd av brevets emotionella djup, överväldigades av en känsla av sorg och fällde tårar. Han adresserade fången och sa: "Gå, jag ger dig frigivning. Din mors tårar har förmedlat för din skull." Därefter begav sig den frigivna fången på en resa till Asmara och sedan till Italien.

Med insikt om att frigivningen av fångar hängde på upphävandet av Wuchale-fördraget, meddelade den italienska regeringen den 23 augusti 1896 formellt upphävandet av det nämnda fördraget. Samtidigt bekräftade de Etiopiens status som en självständig nation. Därefter, på kejsar Meneliks begäran, utarbetades och verkställdes en omfattande dokument bestående av nio avsnitt mellan de båda nationerna den 26 oktober 1896. Särskilt var den italienska regeringen skyldig att betala ersättning om 10 miljoner Lira till den etiopiska regeringen som en del av förlikningen.

Betydelsen av triumfen vid Adwa

Den förvåning som drabbade den globala gemenskapen när en afrikansk nation besegrade en välutrustad europeisk makt höjde Etiopiens rykte samtidigt som det gjorde italienarna obekväma. Segern vid Adwa inspirerade optimism hos personer som var underkastade slaveri och kolonialt styre.

Den antydde att genom samordnade ansträngningar kunde även de övervinna varje inträngande kraft och resa sig mot förtryckarna.

Skrivet till den 117:e Adwa-årsdagen.

28 februari 2013